

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

§. X. Dissertationis III. Articuli III. De acquisitione Domini per donationem.
De donatione in Communi

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

§. X. Dissertationis III. Articuli III.

De acquisitione Domini per donationem.

De donatione in Communi

505. **D**onatio convertitur cum gratuita promissione quam brevissimè attigi n. 210. *vers. Promissio alia est onerosa, &c.* Nunc amplius exponenda est natura, & præcipua divisio in donationem inter vivos, & mortuos, quæquæ inter eas differentia, atque effectus.

Donatio propriè talis definitur communiter cum Abb. ad Rubr. hanc: *rei licita nullo jure cogente ex mera liberalitate facta collatio, seu datio*: quare ad præfatam donationem requiritur primò, ut sit merè liberalis, proinde non fiat ex debito gratitudinis, aut ex causa E. g. ob præcedentia merita; idcirco donatio antidotalis, seu remuneratoria non est propriè talis, utpote jure naturali aliquid debita. Secundò ex parte donantis consensus, sive donandi voluntas signo externo sufficienter prodita vocali, aut scripto, aut solo facto, ut solvens scienter indebitum, aut reddens chyrographum. In dubio nemo donare præsumitur, nisi conjecturæ dubitationem tollant, Menoch. *lib. 2. de Arbitr. Judic. casu 88. n. 8.* Tertio ex parte donatarii necessaria est acceptatio, unde ante hanc est revocabilis, & ideo facta absenti, si, antequam hic res-

ciat donatum, donans moriatur, nihil consequitur donatarius, *L. 2. §. 6. ff. h. t.* Acceptatio fit aut verbis, aut signis, imò etiam taciturnitate donatarii præsentis, Pirhing hic n. 7. ex communi juxta *Reg. J. in 6. qui tacet consentire videtur*, nempe in favorabilibus contra Dec. & Tiraquell.

Ex his deduco, cum donatio facta Ecclesiæ, aliæque piæ causæ ex mente donantis non feratur in rem non creatam, cui donatur, sed in DEUM, donatio verbalis facta Ecclesiæ statim obligat, etsi Administrator Ecclesiæ ob absentiam non acceptet, quia DEUS acceptat, cui fit, Raiffenstuell hic n. 12. ex Engel hic n. 21. Abb. Molin. Sanch. contra non paucos citatos à Barbos. *lib. 2. Juris Ecclesiæ, fici c. 13. n. 29.* ab eodem refutatos.

Deduco secundò positâ nudâ promissione & secutâ in donatario acceptatione resultat mutuus duorum consensus, seu contractus jus, & actionem pariens donatario adversus donatorem, ut rem donatam tradat, ante tamen hujus veram, aut victam traditionem non acquirit donatarius Dominium illius

506. Certum est omnes Dominium, & administrationem rerum suarum habentes donare posse *L. in re*
PPP man-

mandata C. mandati, nisi specialiter sint prohibiti. Defectu administrationis nequeunt facere donationes pupilli, minores, amentes, &c. Curatores verò & Tutores defectu Domini, nisi pro facultatibus principalium proportionatas remuneratorias præmeritis principalis collatis *Lib. cum plures 12. § 3. ff. de Administration. tut. & L. 13. ff. eod.*

Olim donatio excedens ducentos, postea trecentos solidos, id est, aureos Ungaricos requirebat insinuationem apud iudicem *L. sancimus 34. & L. penultim. in fin. ff. h. t.* iure tamen hodierno non opus est ejusmodi petitione, nisi donatio sit supra solidos 500. §. *Alia autem 2. Instit. h. t.* nisi fiat donatio per ædium reparatione, aut captivorum redemptione, & universaliter ad causas pias ex illo 19. Matth. *vade, ven-*

de omnia, que habes, & da pauperibus (non enim subsunt dispositioni juris civilis, consequenter non obstat possunt *L. 19. c. de Eccles. & L. 34. cod. h. t.* imò hoc ipso loco est correctum: *ibi: exceptis donationibus: que in causas piissimas procedunt: & L. 36. cod. eod.*) aut à Ducibus militum fiat in rebus mobilibus *L. 36. §. 1. c. h. t.* aut à Principe *L. 34. pr. C. eod.* aut nisi sit donatio remuneratoria, Pirhing hic n. 6. ex communi, quia non est propriè donatio, hæc enim facienda est ex mera liberalitate *L. 1. ff. h. t.* Ex quo capite etiam subsistunt donationes ad militiam, studia, nuptias &c. *L. hoc jure §. sed & ha. ff. eod.* est tamen in remuneratorijs attendendum, ne superent merita donatorij, nam quoad excessum non valent, cit. Pirhing & communis.

De donatione inter vivos.

507. **D**ONATIO principaliter dividitur in donationem inter vivos, & donationem inter mortuos, seu causa mortis, *pr. Instit. h. t.*, hæc metu imminentis mortis, aut intuitu mortalitatis bona in alium eo animo transferuntur, ut morte securâ ejus fiant, ita loco cit. Mors enim confirmat, ante hanc est revocabilis, propterea non est perfecta donatio, hæc siquidem transfert Dominium irrevocabiliter.

Donatio inter vivos est, quâ absque ulla mortis consideratione, ejusque mentione res confertur animo ut illico fiat irrevocabiliter accipientis, §. *Alia item 2. Instit. h. t.* confertur autem adhuc donatio inter vivos, etsi fiat in ea mentio mortis, quando à donante nequit revocari, proinde solum ejus executio,

secus constitutio in tempus mortis confertur, *L. ubi ita donatur 27. ff. de donationibus mortis causa, & c. Fachin. Controv. 5. c. 23. Molin. | Disput. 287. num. 16.*

Præcipua differentia inter has duas donationes est non solum ex parte causa (nam mortis causa inducitur periculo, vel metu imminentis mortis, vel mortalitatis cogitatu) sed etiam quoad effectum, nisi enim morte confirmetur donatio mortis causa, potest revocari, & idè accedit proximè ad ultimas voluntates, & legatis ferè connumeratur, §. *1. verb. Ha. mortis Instit. h. t.* Secus donatio inter vivos. Dixi ferè quia legatum solum testatoris voluntate, constat, nequit tamen legem sibi imponere de legato

gato non revocando *L. 22. ff. de legatis, §. 3.* secùs de donatione.

In dubio an donatio sit mortis causa, aut inter vivos, præsumitur esse facta inter vivos, licet fiat à constituto in Articulo mortis, si donet, nullâ factâ mortis mentione *L. seja 42. §. 1. ff. de mort. causa donationibus.* Barr. Jason. Cler. §. *donatio q. 4. n. 3.* Haunold. *trakt. 7. n. 451. Wiest. hic n. 10.* contra aliquos. Ratio, quia in dubio præsumitur pro verborum proprietate, donec oppositum demonstretur: proprietas autem verbi donatio significat donationem absolutam, & simplicem irrevocabiliter juris translaticivam, ut dictum.

508: Donatio inter vivos potest fieri, vel sub conditione suspensiva, quo casu non transfert Dominium nec obligat ante conditionis eventum, ut dono centum, si duxerit Cajam, aut sub modo, seu sub onere adjecto, ut dono prædium Titio, ut alat sejam (hæc dicitur donatio modalis, valetque statim, revocabilis tamen est, si donatarius non præstet onus. *L. 1. cod. de donationibus sub modo*) aut ad certum diem v.g. ut sit donatarij post annum, aut *ob causam* (hæc dicitur causalis) ut dono Petro equum ad bellum, aut Bibliothecam ad studia, aut prædium ad susceptionem ordinis, aut ad nuptias, vel *absolutè*, seu *purè*, seu *simpliciter*; hæc est rigorosè, & propriè, perfectèque donatio, fit enim ex mera liberalitate, secùs facta ex causa.

Quare in materia statuti nomine donationis venit perfecta, seu simplex, secùs imperfecta, Tuschus *Pract. conclus. tom. 2. conclus. 621. n. 20.* unde in statuto prohibente minorem alienare aut

donare sub quacunquè forma sine solennitate non comprehendit donationem causa mortis. cit. Tuschus *n. 21.* subdens *n. 23. & 24.* renuntiationem pignoris, & repudiationem hæreditatis, donationem non esse nempe propriè, qualis duntaxat est absoluta post acceptationem. Ut valeat inter vivos facta ultra 500. solidos, seu aureos, opus est insinuatione per *n. 294.* extra casus ibi expressos. Est autem insinuatio juxta Less. *lib. 2. C. 18. n. 97.* Molio. *Disput 278. simplex sua mentis declaratio quâ quis declarat judici se liberè donare huic tantum & tantum, tabellionèque redigente id in actu.* Nullis est opus testibus, nec requiritur causæ cognitio, vel facultas à Judice, vel quod fiat in loco judicij, sed sufficiat præsentia judicis, & quod donator per procuratorem sit præsens. Excedens 500. solidos est invalida sine insinuatione quoad excessum tantum, secùs quoad reliquam summam, *L. sanctimus 34. c. h. t.* Pirhing *n. 5.* addens *n. 7.* ex cit. Less. *n. 99.* Laym. *lib. 3. tr. 4. c. 12. n. 10.* tutâ conscientiam posse retineri etiam excessum usque ad hujus repetitionem à donatore, vel *hujus hærede*, vel à judice per sententiam, quia donatio excessiva non est simpliciter irritata à jure civili, sed irritanda, & ita usu esse receptum testatur Molina *n. 12.*

509. Donatio facta inter vivos ultra summam legalem sine insinuatione adjecto Juramento de ea non revocanda confirmatur in utroque foro secundum communiorem apud Gaill. *lib. 2. observat. 39. n. 12.* contra Bald. & plures Juristas, quia absque dispendio animæ servari potest consequenter secundum Canones est species Religionis: non enim

est contra bonos mores juris Canonici, secundum quos illud contra bonos mores esse intelligitur, cujus observatio nutrit peccatum, videlicet dum præstatur super eo, quod continet turpitudinem, aut principaliter contra utilitatem publicam. *Cap. si diligenti, §. fin. de foro competent.* aut contra legem, quæ perpetuam causam prohibitionis habet; nihil horum est in Juramento super donatione excessiva non revocanda; est enim de rebus non concernentibus animæ salutem; necessitas insinuationis non respicit principaliter utilitatem publicam, sed solum in consequentiam & secundario, ne quis re suâ abutatur, principaliter autem est favor donantium, ne priventur suis sumptibus domesticorum fraudibus, *L. data 27. c. h. t.* juri autem privato potest Juramento renuntiari: Non etiam ejusmodi donatio jurata est legibus pœnitus inimica, cum non sit perpetuo prohibita, sed multis in casibus etiam jure civili absque insinuatione tenet *per n. 294.* Econtra Pater Juramento non potest renuntiare donationi inofficiosa, prohibitio enim hujus concernit favorem non solum Patris, sed etiam liberorum, & ideo Juramentum in horum præjudicium non valet. *Gaill. lib. 1. observat. 40. n. 11. & sequent. ex communi, & benigniore opinione text. C. quamvis de pactis in 6.*

Negligenda hic non est observatio *Gaill. cit. observat. 39. à n. 1.* quod 72. aurei (quales erant tempore Justiniani, uti insinuat *Clar. verb. donatio q. 15.*) faciant unam libram auri. *L. quotiescunque C. de susceptorib. & arcan. lib. 10.* *Gloss. ibid. verb. aut auri.* De his aureis loquuntur leges requirentes insinua-

tionem in donatione ultra 500. solidos, quapropter si aurei sint minoris valoris & variati in bonitate intrinseca, ita ut 72. non conficiant libram, reducendi sunt ad valorem legalem, sive ad aureos legales, præiade si in donationis loco 72. non faciant libram, tenebit donatio excedens 500. aureos, *Jason in L. 2. §. Ex his n. 16. ff. de V. O.* testans se ita in facto obtinuisse, asserensque in *L. fin. ff. de in jus vocando* quod considerato valore legali hodie donatio ultra septingentos valere possit absque insinuatione. Ejusmodi computatio in judicijs est attendenda, si non obster consuetudo contraria, *Gaill. observ. 39. n. 4.* dicens Coloniz milleducenos, *Acquisgrani* ultra duo millia aureorum monete currentis citra insinuationem subsistere.

510. Difficultas potissima est decidenda, an donatio gratuita omnium bonorum tam præsentium quam futurorum inter vivos in causam non piam spectato jure civili sit invalida. Dixi primo gratuita, quia donatio talis causa mortis, utpote non adimens facultatem testandi ex recepta sententia cum *Clar. §. Donatio q. 19. n. 7. Mol. Disp. 280. num. 18.* contra *Anton. Gomez* valet. Et cum pariter non sit gratuita donatio, quæ fit ex causa onerosa, puta matrimonii, vel transactionis, aut alia simili, etiam de bonis omnibus præfatis valida sustinetur à *Molin n. 19.* ex alijs.

Dixi secundò in causam non piam, nam si fit piæ causæ, ejus valorem approbat communis apud *Engel hic n. 8. Clar. q. 20 n. 3.* non audens ab ea recedere judicando aut consulendo propter favorem Ecclesiæ, etsi fateatur oppositum tenentes esse magnæ auctoritatis, eos-

eosque in puncto juris verius loqui: sed cum jus civile nequeat Ecclesijs præjudicare, non potuit irritare ejusmodi donationem.

Dixi tertio *jure civili*, quia jure naturali esse licitam dubitari non potest, si enim quis potest se ipsum Ecclesiæ dicare, à fortiori sua bona tam præsentia, quam futura, uti arguit cit. Clar.

Nunc ad difficultatem communis Legist. opinio affect. cum Claro. q. 19. n. 1. potissimum exinde, quod adimat testandi facultatem, quam leges detestantur. Negant non pauci esse reprobata, nec sufficientem colligi rationem fuisse reprobendam, ita Haunold. tract. 9. n. 167. Cum Baldo & multis Legist. non enim est contra bonos mores Canonicos, aliàs non esset licitum se reddere intestabilem per vota, & Dominii omnis incapacem, deinde etiam juxta plerosque Adversarios valet ad pias causas, ergo nullum continet peccatum. Hinc sequitur quod etsi foret invalida jure positivo, adhuc tamen firmari posset Juramento, Haunold. n. 165. Mol. n. 4. contra Clar. q. 20. n. 1. post Bart. & alios communiter Legistas. Si enim in se donatio talis non est peccatum, Juramentum supra eam cadens nequit esse irritum, esto leges civiles donationem irritarent, nisi eadem etiam ipsum Juramentum irritent, quod hic esse factum ostendi non potest:

Respondeo ad difficultatem retentâ etiam opinione affirmativâ adhuc valere donationem bonorum omnium præsentium, & futurorum tam corporalium, quàm incorporalium quoad proprietatem retento usufructu, ita Haun. n. 166. Molin. n. 12. contra Dec. plu-

resque alios ab ijs cit. quia si excipitur usufructus, seu jus percipiendi fructus, ipsi fructus censentur non esse donati, ergo donans retinet jus de ijs sustentationi superfluis disponendi per ultimam voluntatem, proinde non censetur adempta facultas testandi, cessatque Capitalis ratio, ob quam Adversarij credunt cassatam esse à legibus donationem.

Porro conclusio supponit quod usufructus reservatus sit tantus, ut non modo sufficiat pro donantis sustentatione, sed etiam superfluat, & quidem non modice (aliàs non posset censi moraliter facultas testandi) Clar. q. 19. n. 8. hanc quantitatem vult ad minimum excedere debere vigesimam partem bonorum donantis, de quo vide Molin. num. 14. ubi alij id arbitrio prudentis judicis relinquunt, alij aliter determinant summam.

§ 11. Quæres primò an nomine omnium bonorum comprehendantur actiones seu jura, & nomina, seu debita; item bona futura? Secundò an quis validè donet alteri suam hæreditatem? Tertio an donatio reciproca valeat inter vivos? id est, talis, quâ sibi duo de præsentibus inter vivos mutuo donant omnia sua in mortis tempus, si prior moriatur: talis donatio est conditionata proinde facit hunc sensum: omnia mea bona dono tibi nunc, ut incipiant esse tua à puncto mortis, si antè te morior.

Resp. Ad primum actiones, & debita verius comprehenduntur nomine bonorum omnium, Haunold. num. 171. ex communi contra Jason. Anton. Berez ex text. L. 49. ff. de V. S. secùs nomine bonorum mobilium & immobilium.

L. 15. §. in venditione, ubi res mobiles contradistinguantur à juribus,

Item est communior opinio bona futura non comprehendi nomine omnium bonorum, Haunold *n. 173.* contra Hunnium innitentem *L. fin. C. qua res pignor. obligar.* in qua elucidatur jus generalis hypothecæ extendi ad res etiam futuras. Respondet bene Haunold. esse disparitatem, quod hypotheca generalis constituta intelligenda sit conformiter juribus, & mori recepto, hic autem solet constituere in bonis tam præsentibus, quam futuris, consequenter intentio etiam fertur in futura, secùs in voluntate donandi omnia.

Respondeo ad secundum negativè cum Molin. *num. 17.* post Clar. *q. 19. n. 6.* contra aliquos, quia hæreditas comprehendit omnia bona, quæ reperiuntur tempore mortis, ergo donans hæreditatem de nulla potest testari con-

De quibusdam specialibus inter vivos donationibus.

512. **Q**Uæres primò, an & quantum donare possunt Episcopi, cæterisque Prælati sæculares de redditibus, & bonis Ecclesiæ. *Resp.* Primò posse eos facere donationes liberales modicas, hoc enim spectat ad liberam rerum Ecclesiæ administrationem; fertque universalis consuetudo approbata *c. 3. h. t.* imò procedit, etsi non esset consuetudo donandi modica *glos. in dictum Cap. fin. Pirhing n. 14.*

Respondeo secundò non posse liberaliter donare immobilia, aut pretiosa mobilia, aut aliàs in magna quantitate, estque ejusmodi donatio inconsultis Canonis, irrita, *c. 2. h. t. &*

tra jura, si supponatur vera sententia relata n. precedente vers. Nunc, &c.

Respondeo ad tertium cum Haunold. *num. 174. Gaill. lib. 2. obser. 126. & sequent.* & consuetudine recepta in Germania, Cameraque Imperiali affirmativè contra quosdam se fundantes in *L. 19. c. de pactis, &c.* solis militibus permittente ejusmodi pacta reciproca, seu vicissitudinaria. Ratio est, quod mutuum pactum tollat sinistram suspicionem oprandæ mortis; imò nec est pactum futuræ successionis, non enim promittuntur bona ut futura successio, sed est obligatio conditionalis ut est dictum in quæstione, quæ obligatio, dum evenit conditio retrorahitur ad tempus conventionis, & pro pura habetur. Addit Gaill. *observ. 126. n. 4.* ad hanc donationem non opus esse insinuatione, nec traditione: & numero quinto esse irrevocabilem etiam ob ingratitude, quia habent talia pacta vim permutationis,

c. 3. eod. neque ulla consuetudo potest rectificare illam, nam dicto *c. 3.* approbat solùm consuetudinem, quæ Sacris Canonibus non obstat, hæc autem obstat. Hinc sunt in gravi culpæ reatu, Episcopi sine causa à jure approbata ex redditibus, bonisque Ecclesiæ consanguineos aliosve sanguinantes, Raiffenstuell. *num. 39.*

Respondeo tertio eosdem posse donationes remuneratorias etiam magnas facere ob merita à donatariis erga Ecclesiam, aut erga ipsos Prælatos præstita, *arg. c. 5. h. tit.* approbantis remunerationis causa factam infeudationem non minus quàm donationem veritam

tam in *Extravag. Ambitiosa de reb. Eccles. non alienand.* c. 2. de *Fendis*: jus enim prohibet donationes duntaxat gratuitas per dicta à n. 293. Conclusio est Abb. in c. 3. n. 3. *Inc. 5. n. 6. h. t. Pirhing.* à n. 10. Laym. lib. 3. tract. 4. c. 12. n. 9. observantium remunerationem esse proportionandam meritis, aliàs si notabiliter excederet, quoad excessum foret illicita, & irrita. Clar. §. *donatio* q. 3. n. 3. numero sequente relinquens prudentis arbitrio ejusmodi meritorum proportionationem, cum iure non sit definita. In casu dubitationis de meritis, ut si fortè capitulum interroget, debet Prælatus merita specificare, & probare, Clar. n. 2. Imò si fiat donatio remunerativa notabiliter in bonis immobilibus aut mobilibus pretiosis, necessarius est insuper Consensus Capituli juxta dicta in *titulo de rebus Eccles. alienandis.*

Quanam donatio censenda sit immoderata, aut modica judicio prudenti est dijudicandum ponderatis facultatibus Ecclesie, qualitatibus donantis, & donatarij, hujusque meritis, vel indigentia, ceterisque circumstantiis, Wiest. hic n. 39.

Respondeo quartò in casu quo Ecclesia eget donatarij auxilio, gratiâ, vel Beneficentiâ, etiam meritis non præcedentibus potest facere donationes etiam graves de rebus quoquè immobilibus cum Capituli consensu, ut excitetur ad benefaciendum, vel succurrendum, vel amolendum detrimentum, Raiff. n. 44. citans Pirhing n. 10. Soarez tom. 4. de *Relig. lib. 2. c. 26. n. 14.* quia cedit in Ecclesie commodum, ob quod alienari posse Ecclesie bona concedit *Can. sine exceptione* 12. q. 2.

Respondeo quintò eisdem Prælatis fas esse ex causa pietatis, & misericordie etiam absque consensu Capitulari ex redditibus Ecclesie, &c. facere donationes proportionatas consideratis Ecclesie facultatibus, aliisque circumstantiis in pauperes, aliàsque causas pias, tales enim sunt potiùs obligatorie, quam liberales.

513. Quæres secundò an resolutiones factæ de Prælatis secularibus locum habeant etiam in Prælatis Regularibus? & quid de privatis Religiosis? *Resp.* Ad primum affirmativè Raiffenstuell *hic* à n. 32. Largitiones graviter excessivæ præter ipsdem permissas numero superiore habent annexas pœnas Clemente VIII. *latas in constit. qua incipit. Religiosa edita* 13. *Calend. Julii, 1594.* & ab Urbano VIII. *deklaratas in constit. qua incipit. Nuper* 16. *Octobr. 1640.* Sunt enim contra mentem fundatorum, & convellunt vitæ Religiosæ fundamentum, ac votum paupertatis. Vide n. 223. *in fin.*

Respondeo ad secundum Religiosi privati sunt alij viventes intra claustra sine omni temporalium administratione, hi cum nullius rei Dominium habeant, nec administrationem, nihil sine læsione voti paupertatis donate possunt absque expressa, aut tacita licentia superioris c. *cum ad Monasterium* 6. de *statu Monach.* Pirhing *hic* num. 16. Laym. n. 10. §. *Denique Saach. lib. 7. Mor. c. 19. n. 95.*

Alij sunt Administratores ut Procuratores, Oeconomi, hi possunt dare, aut alienare juxta licentiam concessam à superiore immediatò, aut mediato, aut ab Ordinis statuto, aut consuetudine,

Pir-

Pirhing. Sanch. n. 92. Laym. §. tertio sunt Religiosi.

Ad hanc sortem spectant Religiosi degentes in beneficiis incorporatis, eaque administrationes cum potestate limitata. ut si debeant (uti plerumque fit) proventus consignare Monasterio, non enim valent facere Eleemosynas, & donationes largas, sed moderatas secundum licentiam expressam, aut rationabiliter presumptam superioris, aut secundum statuta, aut consuetudinem ordinis, Raiffenstuell. n. 48. cum cit. Pirhing & Sanch. post S. Th. 2. 2. q. 32. art. 2.

Demum aliqui degunt de licentia superioris extra Monasterium in beneficiis cum plena horum administratione, hi possunt, & debent etiam irrequisito superioris consensu inter vivos disponere de redditibus non minus, quam alij seculares Beneficiati, Laym. n. 9. Pirhing citatus Molin. Disp. 276. num. 5. quia quoad facultatem disponendi nulla inter utrosque videtur disparitas, de similibus autem idem est iudicium, C. translato de Confit, Raiff. num. 47.

§ 14. Quæres tertio an immoderata donatio merè liberalis facta à Prælato cum consensu capituli sit non solum illicita, sed etiam invalida, Respondeo negativè cum Pirhing. n. 15. Laym. Wiest. hic num. 41. tum quia id colligitur à contrario sensu ex c. 2. h. t. declarante irritas donationes prodigas factas inconsultis Canoniciis. Tum quia Prælati cum Capitulo repræsentat Ecclesiam, aut Monast. cui prodesse, ac etiam in acquisitis obesse potest Est contra Gloss. in dictum Capitulum 2. V. inconsultis. Abb. in idem num. ultim. Canon. § 2. 12. q. 2. Cui innituntur Adversarij 2

loquitur, ut ex contextu eruitur, in casu, quo donatio immodica cogeret ad distrahenda immobilia, aut pretiosa mobilia, ad quorum validam alienationem præter solennitatem requiritur causa justa necessitatis, aut utilitatis. Nilominus opinio Abbatis habet magnam probabilitatem, nam Prælati, aut Episcopus cum suo Capitulo, etsi repræsentet Monasterium, aut Ecclesiam, non tamen aliter validè repræsentare valet quàm ad finem, ad quem est condita, nempe ad cultum divinum, & usus pios, non enim est absolutus Dominus bonorum ac reddituum communium, Arg. Can. 52. 12. q. 2. sat clarè indicantis, ad donationes immodicas requiri consensum Capituli & justam causam. Non valet hic argumentum à contrario, quia ut ex contextu constat ratio potior decisionis cit. c. 2. h. t. non fuit præteritio capituli, sed perditio rerum Ecclesiasticarum, & damnum Ecclesiæ, cujus conditionem Prælati debet meliorare; non deteriorare.

Circa interpretationem donationis inter vivos ita disponit C. cum Dilecti 6. h. t. clausula onerosa post multas donationes apposita, donationem solum proximam afficiat, ita tamen ut fiat ex mente disponentis, quia, inquit Pontifex, in contractibus plena, in testamento plenior, in Beneficiis autem plenissima est interpretatio facienda, nempe dum agitur de præjudicio disponentis, secùs de præjudicio tertij L. 2. C. de precibus Imp. offerend. vel cum derogatur juri communi, Gloss. in C. 3. de offic. Jud. Ord. in 6. V. dispensationes.

De revocatione donationis inter vivos.

§15. **D**onatio legitimè inter vivos facta regulariter non est revocabilis per textum clarum *L. fin. C. de revocandis donationibus*, Et si accederet rescriptum Principis *L. si donationem s. Cod. eod.* jure enim suo nemo etiam à Principe, nisi ob commune bonum potest privari.

Dixi *regulariter*, quia tres sunt causæ principales ob quas revocabiles sunt, nempe si sunt inofficiosa, aut donatarius ingratus donatori, aut si liberi inopinatè post eas suscepti. Inofficiosa, seu contra Officium pietatis in liberos sunt, quæ in quantitate tanta sunt, sive extraneo, sive uni ex liberis, ut eis non remaneat legitima de jure debita: quo casu post mortem parentis donantis potest apud Judicem quærela institui pro revocatione, *L. 1. & 2. cod. de inoffi. donat.* non in totum, sed quantum excedunt, ac imminuunt legitimam, *L. 1. s. 7. & 8. Cod. eod. Abb. in C. fin. n. 5. h. t.* secus in totum utpote nunquam in jure expressum, & aliunde revocatio est odiosa.

Amplia cum Herman. Wesselingio in *Nomognostico juris universi V. donatio §. Neque refert* post Clar. §. *Donatio q. 24. n. 3. Gaill. lib. 1. observat. 40. n. 11.* Et si patens Juramento confirmet donationem, quia Beneficium revocandæ donationis est introductum in favorem liberorum, & ideo nequit eis Juramento præjudicari, Nihilominus

posse à parentibus minui legitimas per donationes remuneratorias, & contractus onerosos, etsi nequeat per gratuitas docet cit. Clar. n. 5. & ex illo Wesselingius.

§16. Altera revocandi causa est si liberis carens donet omnia bona sua, aut majorem, aut dimidiam partem, aut etiam infra hanc dummodo sit notabilis, & postea illi nascantur, *L. si unquam s. cod. de revocand. donat.* præsumitur enim facta conditionatè, nisi liberi nascantur, cum nemo extraneum propriis censetur præferre, Clar. q. 22. sufficit, si unica nascatur proles, *L. non est 148. ff. de V. S.* Econtra etsi unicam habeat, si donet, nequit revocare, etsi plures postea nascantur, Raiffenstuell *hic n. 69.* ex Brunemann. *ad L. 8. n. 6. ff. de revocand. donat. König h. t. n. 32.* Quæ autem pars censenda sit notabilis, relinquitur arbitrio judicis. Clar. n. 10. *in fin.* præmittens fore notabilem, quantum non donasset, si de prolibus cogitasset.

Dispositio habet locum, etsi liberi post donationem perfectam nati moriantur ante Patrem, quia donatio per susceptos liberos fuit extincta propter subintellectam in ea Conditionem, *si liberi non nascantur*: res autem semel extincta non amplius reviviscit, *L. que res. 98. §. 7. ff. de solut.* Revivisceret autem, si filijs natis, & mortuis, non repereretur donatio, cum facilè posset.

Revocationi est locus etiam si donatio Juramento esset firmata, hoc enim sequitur Conditionem actus, cui adjicitur. *C. quemadmodum 25. pr. de jurejur.* proinde subintelligitur eadem conditio, & in totum revocatur, ac si nullum adesset Juramentum, nisi revocandi juri in *cit. Lege si unquam* cum Juramento renuntiasset, tunc solum quoad legitimam revocatur, quia huic nequit præjudicare, secus quoad excessum, *Molin. Disput. 282. n. 7. Wiest. n. 18.*

Item revocatur donatio facta unico filio, si post eam nascantur proles, non in totum, sed usque ad legitimam postea natis competentem *Clar. q. 22. num. 3.* quia hic casus incomprehensus. *Dicta L. si unquam*, subjicitur dispositioni *L. si totas 5. Cod. de inofficios donat.* Unde cum pia causa E. g. Ecclesia, Monasterium habeatur loco filij donatio illi facta natis postea liberis spectato rigore juris fori, seu Justitiæ non revocatur in totum contra multos gravesque Doctores allegantes. *Can. fieri 17. q. 4.* ubi S. Augustinus laudat Aurelium Episcopum reddentem omnia donata donanti sua omnia Ecclesiæ retento usufructu, cui postea liberi nati erant addens: *in potestate habebat Episcopus non reddere, sed jure fori non jure poli,* seu in foro conscientiæ. Ratio sententiæ nostræ est, quod donata piis causis censeantur principaliter donata Deo, cujus amor præfertur absolute amor liberorum, ergo nullam ejusmodi donatio continet impietatem, faverque *cit. Canon*, in quo indicatur ex obligatione Justitiæ non esse restituendum excessum legitimæ conformiter *dicta L. si totas.* ex altera parte, cum reddatur legitima,

ius fori non pugnat cum jure poli, ita *Clar. q. 23. n. 2. Abb. in C. fin. n. 5. h. t. Wiest. n. 21. Haunold. n. 277., &c.* fidentes etsi non sub culpa lethali, sed ex æqualitate naturali, & ad ædificationem populi cedat, si totum restituatur, ita Canonem explicat *Gloss. Molin. D. 282. Laym. lib. 3. tract. 4. c. 12. n. 20.*

Econtra dicta dispositio non procedit supervenientibus prolibus illegitimis *Molin. n. 9. Haunold. tract. 9. n. 272.* (nisi legitimentur naturales per subsequens Matrimonium. *Molina; ampliat. Clar. n. 6.* ad legitimatos à Principe) nec in donationibus remuneratoriis merita non excedentibus, nec in factis ex causa donationis. *Wiest n. 19. Haunold. n. 282. Lugo de just. Disp. 23. n. 196.*

§17. Tertia revocandi causa est ingratitude donatarij in donantem, *Cap. fin. h. t.* non tamen qualiscunque, sed commissa modis ibi, & in *L. fin. cod. de revocand. donat.* expressis nempe quinque speciebus, ut si manus impias in eum injiciat (nempe cum mortali culpa, aliàs non esset impia, & graviter injuriosa, sive per se sive per alium, *L. non solum 11. pr. ff. de injurijs.* Ut manibus graviter percutiendo, fuste verberando, gladio vulnerando, aut lapidem in eum projiciendo vel scloppum solvendo, *Raisfenstuell n. 54. Pirhing n. 34.* aut atrocem injuriam in illum effundet (sive hæc fiat verbis graviter contumeliosis, ac injuriosis, sive facto citra manuum injectionem E. g. donatorem Captivum tenendo, *Raisfenstuell n. 53.* ex *Abb. in dict. C. fin.* quamvis autem sit atrocis injuria, judicis arbitrio relinquatur, nempe æstimanda ex facto, vel loco, &c. *§. atrocis 9. Instit. de injurijs*) aut gravi-

ter ejus bonis injuriosè noceat, Pirhing cit. notans non sufficere, si donatarius attentet nocere, lex enim concedens revocationem utpote pœnalis, est intelligenda cum effectu, aut si vitæ ejus infidias struat, ut si paret venenum per se, aut alium, etsi mors non sequatur, Abb. cit. n. 2. Mol. Disp. 281. §. quarta causa. Pirhing. Quinta species in cit. L. fin. additur, si modum, sive Conditionem donationi appositum implere noluerit; casum hunc dist. C. fin. omisit, eo quod, ut observat Abb. non tam ob ingratitudinem, quam ob non servatam conditionem tunc fit revocatio.

Porrò non est locus revocationi ob præfatas causas ipso jure, sed à donante in ipso judicio est probanda, & lata pro eo sententia: si inquit cit. L. fin. fuerint in judicio dilucidis argumentis cognitionaliter approbata. Si tamen donata nondum fuissent tradita, potest per exceptionem donans repellere donatarium, Abb. n. 5. ad cap. fin.

Multi cum cit. Abb. n. 3. Clar. q. 21. n. 2. & 3. extendunt revocationem ad alias causas æquales expressis, aut majores ingratitudines, ut si donantem inopiâ pressum non alar, ubi enim est eadem ratio, inquit est eadem legis dispositio L. illud 32. ff. ad L. Aquil. Verum certius est non posse extendi propter expressam in dist. fin. L. restrictionem ad causas quinque relatas verbis illis: *Ex his tandem modo causis donationes everti concedimus.* Conf. Lex pœnalis qualis est præfata nequit extendi ad casus jure non expressos etiam ob paritatem, aut majoritatem rationis, arg. L. 42. ff. de panis junct.

Reg. 15. & 49. de R. J. in 6. ex quibus ruit fundamentum Adversariorum.

518. Jus præfatum revocandi est personale donatoris, unde non transit in ejus hæredes, & quidem contra solum ingratum donatarium, secùs contra hujus hæredes, Pirhing n. 38 passimque Canonistæ citati, & alij per textum clarum C. fin. h. t. & cit. L. fin. Ratio quod revocatio fundetur in delicto donatarii, actio autem injuriarum nequè hæredi, nequè in hæredem datur, L. injuriarum 13. pr. ff. de injur. ita tenent multi apud Wiest n. 32. cum Molin. n. 3. nisi lis sit contestata cum defuncto donatario, tunc transit ad hæredes cit. cit. L. 13. & contra donatarii hæredes L. unio. C. Ex delict. defunct. At Wiest. cum communi assentitur istis Doctoribus, quando donans scivit ingratitudinem, & tacuit potens revocare; secùs si ignoravit, aut morte præventus non potuit, & à fortiori, si injuria committatur in ipsum jam defunctum, eo enim casu hæredes defuncti donantis actionem possunt movere nec hoc est contra cit. L. fin. non agentem de ingratitudine ignorata, &c. uti colligitur ex verbis illis: *si ipse, qui hoc passus est, tacuerit.* Ignorans enim non dicitur tacere Molin. n. 3. id ipsum sentiens de donatarii hæredibus, negat de his Wiest. ex communi cum Haunold. n. 263 Barbos in C. fin. n. 24. quia nequè in hac, neque in sæpe cit. L. fin. ulla fit eorum mentio, & pœnæ delictorum suos debèant tenere auctores. C. quasvit 2 de iis, qua à majori, & L. sancimus 22. C. de pœnis.

Revocandi jus se non extendit ad donationes sequentes. Primò ad remuneratorias, Clar. 9. 21. n. 4. Pirhing n. 37. Secundò ad constitutionem dotis, & donationem propter nuptias. Ratio utriusque, quod non sit mere liberalis. Tertio ad factas pio loco etsi ingratus sit Prælatus una cum Capitulo, Barb. *ad c. fin. n. 15. Pir-*

hing cit. contra Abb. quia donatarius non est Prælatus, & Capitulum est Ecclesiam representent, sed DEUS, huic principaliter donatur. Quarto ad eas, in quibus donatio res donata jam est tradita, ita observatur in tribunalibus Styriæ teste Beckmann *in statutaris Styria verb. Donatio inter vivos*

De donatione causa mortis, ejusque revocatione.

§19. **C**onstat ex n. 295. donationem mortis causa esse illam, quæ sit cum expressa mortis mentione, & intuitu ipsius, quapropter hæc donatio à constituto in Articulo mortis facta: *dono Titio centum florenos, &c* est inter vivos, quia nulla sit mentio mortis; ista verò: *quia video me brevi moriturum vel quia debeo aliquando mori, dono Titio domum meam* est donatio causa mortis, etsi à sano fieret. Ante mortem secutam est revocabilis, ut dictum est loco cit. in quo convenit cum testamento, differt verò, quod ut Testamentum valeat necessaria non sit præsentia hæredis *L. cum Pater §. Surdo ff. legatis 2.* at ut donatio causa mortis valeat, requiritur acceptatio donatarij præsentis, adeo ut alius nomine alterius nequeat acceptare. *L. inter mortis 38. ff. de donationibus mortis causa Covar. 3. p. in Rubr. de testament. n. 13.*

Tripliciter potest mortis causa fieri donatio. Primò à sano, seu nullo existente mortis periculo. Secundò imminente, seu futuro periculo. Tertio, quando est præsens mortis periculum, *L. 35. §. mortis causa donatio, &c. ff.*

eod. Est magna differentia donationis à sano factæ ab ea, quæ est facta à constituto in præsentis, aut imminente periculo mortis, prior enim nullo certo generi mortis alligatur, & ideo durat, nisi revocetur, posterior autem alligatur morti ex tali periculo, aut infirmitate, proinde si mors non sequitur exinde, expirat ipso jure; Raiffenstuel *de testament. n. 694.*

Differentia autem donationis causa mortis à Leg. to est insinuata cit. n. 295. præterea differt, quod Legatum non expirat ipso jure, etsi legans morti eripiatur, prout expirat donatio.

Solennitas ad donationem mortis causa est eadem, quæ codicilli, *Arg. L. fin. c. de codicill. ad codicillum autem sufficiunt quinque testes, sive masculi sive fœminæ, sive rogati sive fortuiti, simul tamen seu eodem tempore præsentis, qui subscribant sine necessitate subsignandi, quando sit in scriptis; si oretenus, nec requiritur subscriptio L. fin. cod. eod.* Fœminis esse aptos testes colligitur ex eo, quod non excludantur à codicillo, si ut à testamento.

Quibus permissa est testamenti factio etiam permittitur donatio causa mor-

mortis, Molin. *Disp.* 288. §. quod de hac re. *L. filiusfamilias 7. in fin. ff. de donationibus.* Hinc filius familias puber etiam absque patris consensu potest donare mortis causa ex bonis castrensibus, & quasi, &c. de his enim testari potest per cit. *L.*

520. Donationem mortis causa proprie talem etiam acceptatam esse ad libitum donantis revocabilem, est communior opinio Legist. cum Fachin. *lib. 5. controu. 6. 23.* & Canonist. cum Raiffensuel *de testament. n. 698.* sequiturque ex ipsa ejus natura §. 1. *Instit. de donationibus.* Quod *L. si alienam 13. §. 1. ff. de donat. mortis causa, &c.* Ita statuatur; Sic quoque potest donari mortis causa, ut nullo casu sit ejus repetitio, id est, nec si convaluerit quidem donator, communior interpretatio apud cit. Raiffens. *n. 697.* est, ejus-

modi donationem non esse proprie mortis causa talem, sed sic vocari, quia mors est causa impulsiva donandi.

Revocatur autem ipso jure quatuor modis. Primò pœna Capituli donatoris, *L. si aliquis 7. de donat. mortis causa.* Secundò pœnitentiâ donatoris de facta donatione, *cit. §. 1. Institut. de donat.* ea autem est aut expressa, ut si donator, claris verbis indicet se pœnitere, aut tacita nempe modis, quibus tacitè revocatur legatum, huic enim æquiparatur donatio causa mortis, *L. 37. ff. de donat. mortis causa.* Tertio morte Donatarij ante donatorem, *cit. §. 1. Institut.* Quarto cessante periculo, aut morbo, cujus occasione, & intuitu facta est, *cit. §. 1.* Ibi: *si autem supervixisset is, qui donavit, reciperet.*

§. XVII. Dissertationis III. Articuli III.

An lex civilis arcens Ecclesiasticos, & Religiosos ab emendis, aliòve titulo, acquirendis bonis immobilibus sit injusta, ac prejudicans libertati Ecclesiasticæ.

521. **F**atendum est, quod ante Constantini Magni tempora Imperatores Ethnici Christianorum Collegijs nullas hæreditates, aut Legata relinquere voluerint *L. Collegium 8 c. de hered. Institut. consequenter* Ejusmodi impias, ac injustissimas leges sustulit Constantinus Magnus post lu-

septam Catholicam fidem; liberamque statuit potestatem Ecclesiasticos in quibusvis bonis immobilibus ac mobilibus, instituendi, aut eisdem legandi, *L. 1. c. de SS. Ecclesiis* consequenter etiam donandi, aliòve contractu inter vivos pro pretio alienandi in Ecclesias, & Ecclesiasticos.

Q 9 9 3

Arca.